

• VIER! ACHTERGROND •

Huisjes voor de ziel

Annet van der Kamp maakt 'huisaltaren' voor overledenen

Nadat haar vader in 1992 plotseling overleed, maakte beeldend kunstenaar Annet van der Kamp haar eerste huisaltaar. Ze vervaardigde sindsdien vele 'huisjes voor de ziel': 'Mijn taak is de herinnering aan iemand in een beeld te vertalen'.

Tekst: **Bert van der Kruk** Foto's: **Ben Vulkers**

Annet van der Kamp (46) is van vele markten thuis: ze geeft kunstlessen op de basisschool en versiert gebouwen met kleurige keramiek. Maar de Zwolse kunstenaar maakt ook gedenkbeelden, urnen en grafmonumenten voor kinderen. "Ik ervaar de levenslust van kinderen, maar ik ervaar door het contact met ouders ook hoe erg het is als ze doodgaan."

Haar eigen kennismaking met de dood was indringend. "Mijn vader overleed veertien jaar geleden, volstrekt onverwacht; hij pleegde zelfmoord. Mijn ouders waren christelijk-gereformeerd. Van de zware kant, zeg maar. Mijn vader was bovendien manisch-depressief, dus dat hielp ook al niet mee. Voor mij als kind was het allemaal niet zo simpel."

Nog voor de begrafenis zocht ze haar atelier op. "Voor mij zijn op zo'n moment woorden niet genoeg. Ik moest wat dóen. Ik heb een kunstwerk gemaakt, een soort doosje op pootjes. Ik bewaar er dingen in, foto's, een briefje dat ik van mijn moeder kreeg... Ik heb voor mij zelf een vorm gemaakt, puur voor mijzelf."

Kaarsjes en wierook

Ze noemde het een 'huisaltaar', maar eigenlijk dekt dat woord de lading niet. Want van een verwijzing naar welke godsdienst dan ook moest ze weinig hebben. "Dat heeft direct te maken met de manier waarop naar mijn gevoel mijn ouders onder hun geloof geleden hebben - en ik zelf ook. Ik vind dat godsdienst vaak gevoelens onderdrukt en daardoor ontkent wat er diep in je leeft. Religie heeft een diepste kant; daar kan ik nog steeds verschrikkelijk

boos om worden. Maar religieuze beleving zie ik als iets moois." Noem het een plek in huis om even stil te staan of geef het een andere naam, het maakt haar niet uit. "Ik had behoefte aan een ritueel. Het altaartje gaf een soort legitimatie: ik kon ervoor gaan zitten, ik brandde er elke dag kaarsjes en wierook. Het bood ook een afbakening in de tijd: je kunt niet de hele dag zitten rouwen, maar je kunt wel bepaalde momenten creëren dat je er nadrukkelijk aan denkt."

Het 'huisje voor de ziel', zoals ze het ook wel noemt, had aanvankelijk een centrale plaats in haar woning. "Maar op een gegeven moment brandde ik minder kaarsjes en schoof ik het altaar letterlijk naar de achtergrond. Ik gebruik het nu niet meer. Maar ik zal het nooit wegdoen. Het staat in mijn atelier."

Marmeren doosjes

Zo ging het ook bij anderen die sindsdien een huisaltaartje bij Van der Kamp hebben laten maken. "Eerst staat het in de woonkamer, daarna verhuist het naar de slaapkamer. In de loop der tijd krijgt het een andere functie en betekenis."

Het verraste haar aanvankelijk dat anderen belangstelling voor deze altaartjes toonden. Pas later is ze zich gaan verdiepen in de achtergronden ervan, ook in andere tradities en culturen. In de vorm die zij zelf bedacht, zag Van der Kamp ze nergens. Wel kwam ze op reizen voorwerpen tegen die haar verder inspireerden.

Zo zag ze op begraafplaatsen in Griekenland marmeren doosjes en kastjes met foto's en andere dingen. "Grieks-orthodoxe juweeltjes

*Ik bewaar er
dingen in,
foto's, een briefje
dat ik van mijn
moeder kreeg. . . '*

zijn dat, vaak vervallen, ook door het intensieve gebruik ervan. Dat is zo'n andere beleving dan ik van huis uit heb meegekregen. Veel informeler. Ik heb er foto's gemaakt en die vervolgens in eigen ontwerpen verwerkt."

Ze laat zich inspireren door architectuur, onder meer van Afrikaanse tempels. Ze verwerkt deurtjes en nissen in haar ontwerpen – 'vormen waarin iets gebeurt', zegt ze. En ze speelt met kleuren, aardetinten bijvoorbeeld. "Kijk, er zitten kleine krasjes op; het lijken wel tranen."

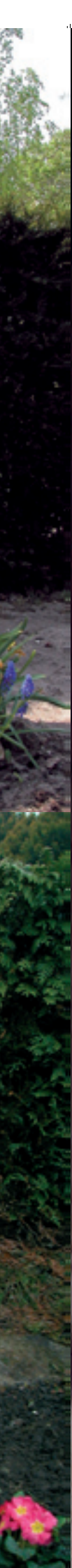
Ze zegt: "Dingetjes in een doosje doen, daar heb ik wat mee. Niet zozeer om ze op te ruimen, als wel om ze een plek te geven. Daar ben je als kunstenaar sowieso mee bezig: dingen een plaats geven, zaken zichtbaar maken die niet altijd even tastbaar zijn."

Ze maakt haar altaren en andere gedenktekens intuïtief. "Wat een ander erin ziet, dat ziet een ander erin. Aan religieuze symboliek ontkom ik niet altijd. Ik weet waarvoor de symbolen staan, want ik ben ermee opgevoed. Voor mij zijn het mooie tekens, maar ik gebruik ze niet letterlijk. Ik speel ermee, ik maak mijn eigen interpretatie. Iedereen mag ze op zijn eigen manier duiden."

Open huisjes

Haar eerste grafmonument voor een kind lijkt ook een beetje op een huisje, maar dan wel een open huisje. "Die opening vind ik belangrijk, om verder te kijken dan het moment dat het kind overleden is. Ik heb er een belletje in gemaakt. Als de ouders op het

Mijn taak is de herinnering aan iemand in een beeld te vertalen

graf komen, kunnen ze eerst even bellen voor Bridget.” Ze maakt deze en andere monumenten in nauwe samenspraak met de ouders of andere nabestaanden. “Ik nodig ze uit in mijn atelier. We praten uitgebreid over de overledene, maar ook over symboliek. Mijn taak is de herinnering aan iemand in een beeld te vertalen. Ik wil de overledene zoveel mogelijk recht doen. Ik wil geen clichés gebruiken. Ik ben op zoek naar een totaalgevoel, een totale herinnering.”

Emotioneel geladen

Ze kan niet aan meer dan drie monumenten tegelijk werken, zeker niet als ze voor kinderen bedoeld zijn. “Dat is te intensief. Het werk is emotioneel geladen, dus ik wil niet dat er iets fout gaat. Het vraagt extra aandacht en energie. Wat ik doe, moet goed zijn, zo integer mogelijk – dat is misschien mijn christelijke achtergrond.”

“Ik ben nu bezig met een monument voor een meisje van vijftien jaar. Als ik daar aan werk, denk ik voortdurend aan haar familie. Ik voel me tijdens zo’n periode onderdeel van het gezin.” Ook daarom werkt ze niet aan teveel monumenten tegelijk. “Het is moeilijk om er drie gezinnen bij te hebben.” Het werk mag dan veel vergen, het brengt haar ook veel. “De mensen komen hier uit liefde voor het leven dat ze zijn kwijtgeraakt. Ze hebben zoveel gehouden van hun overleden dierbare. Daarom vind ik dit werk zo mooi: ik ervaar hoe groot hun liefde is.” ★

Zelf een huisaltaar maken

Wie de herinnering aan een dierbare overledene een tastbare plaats wil geven, kan ook zelf aan de slag. Kijk op pagina 90 - 94 naar ideeën om zelf een ‘huisaltaar’ te maken.

VOOR MEER WERK VAN ANNET VAN DER KAMP ZIE
WWW.ARTKAMP.NL. VAN DER KAMP IS AANGESLOTEN
BIJ STICHTING MEMENTO GEDENKBEELDEN:
WWW.MEMENTO-GEDENKBEELDEN.NL